

SOLNA STAD – POLICY

Anhörigpolicy

SOLNA STAD

POLICY – antas av kommunfullmäktige

En policy uttrycker politikens värdegrund och förhållningssätt. Denna typ av dokument fastställs av kommunfullmäktige då de är av principiell beskaffenhet och därmed enligt kommunallagen tillhör fullmäktiges exklusiva beslutanderätt och gäller tills vidare. En policy talar om vad staden vill uppnå inom ett specifikt område som berör flera verksamheter. Policyn bör inte innehålla detaljerade ställningstaganden vad gäller utförande, prioriteringar eller metoder.

STRATEGI – antas av kommunstyrelsen

Strategidokument anger konkreta åtgärder för den politiska viljeinriktningen. En strategi ska ange vem som ansvarar för att åtgärder genomförs, när de ska vara genomförda samt vilka prioriteringar som ska göras. Strategin ska gälla under en begränsad period, exempelvis under en mandatperiod och antas av kommunstyrelsen.

RIKTLINJE – antas av kommunstyrelsen

Riktlinjer säkerställer riktigt agerande och god kvalitet i stadens arbete. I riktlinjer preciseras hur något ska uppnås. Det kan exempelvis handla om hur verksamheterna ska arbeta för att uppnå de politiska inriktningar och mål som finns i en policy eller strategi och dessa antas av kommunstyrelsen.

ANVISNING – godkänns av förvaltningschef/chef

Anvisningar och rutiner rör sig i regel om ren verkställighet av riktlinjer eller andra styrdokument. Denna typ av dokument är förvaltningens verktyg för att verkställa politiska beslut och dokumenten är inte föremål för formella beslut i politiska organ utan upprättas efter behov av varje verksamhet/enhet i samråd med ansvarig förvaltningschef/chef. Detta innebär således att stadsövergripande anvisningar och rutiner beslutas av stadsledningsförvaltningens förvaltningschef/chef.

Dokumenttyp:	Policy
Giltighetstid:	Tills vidare
Beslutande organ:	Kommunfullmäktige
Beslutsdatum:	2024-04-29
Antagen till följd av lag:	Nej
Revisionsdatum:	–
Dokumentansvarig:	Omvårdnadsförvaltningen
Uppföljning:	–

Inledning

En stor andel av Sveriges vuxna befolkning, ungefär var sjätte person, ger vård eller stöd till någon de står nära på grund av sjukdom, hög ålder eller funktionsnedsättning. Anhöriga utför ett omfattande praktiskt, organisatoriskt och emotionellt arbete som utgör en avlastning för den offentliga vården och omsorgen.

En del anhöriga har ett omsorgsansvar som pågår dygnet runt och kraftigt begränsar deras möjligheter till återhämtning och till att få ägna sig åt arbete, studier, fritidsaktiviteter och sociala relationer. För vissa, exempelvis föräldrar till barn med omfattande funktionsnedsättningar, kan anhörigskapet innebära ett livslångt åtagande. Att ge anhörigomsorg kan vara en positiv och berikande erfarenhet. Samtidigt medför anhörigskapet påfrestningar för många, med negativa konsekvenser för anhörigas fysiska och psykiska hälsa, ekonomi och livskvalitet. Befolkningsstudier genomförda av Socialstyrelsen 2012 och Nationellt kompetenscentrum anhöriga 2018 har visat att personer som regelbundet ger vård, hjälp eller stöd till någon de står nära har sämre upplevd hälsa än övriga befolkningen. Konsekvenser för barn som är anhöriga kan vara påtagliga, både här och nu och i framtiden.

Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) är kommunerna skyldiga att erbjuda stöd till anhöriga som ger vård eller stöd till någon de står nära som är långvarigt sjuk eller äldre eller som har funktionshinder. Bestämmelsen har gällt sedan 2009 och gäller för hela socialtjänsten och alla dess målgrupper och verksamheter.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att stärka och utveckla stödet för barn som anhöriga och anhöriga till personer med skadligt bruk eller beroende (S2021/03118 och S2021/03341). Barns anhörigskap kan i hög grad påverka deras livsvillkor. Konsekvenserna för barnen är påtagliga, både här och nu och i framtiden. Anhöriga kan påverkas av de omständigheter som uppstår kring den som har ett beroende. Stadens policy kan appliceras på alla anhöriga men ska kompletteras efter att regeringsuppdragen slutredovisats 2026 i syfte att på ett tydligt sätt omfatta alla anhöriga.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att stärka och utveckla stödet för barn som anhöriga och anhöriga till personer med skadligt bruk eller beroende (S2021/03118 och S2021/03341). Stadens policy bör därför ses över efter att uppdragen slutredovisats 2026.

Begreppsdefinitioner i Solna stad

Anhörig

Anhörig är den som påverkas av en hjälpbehövande person. Det kan innebära att behöva stödja någon som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning behöver hjälp i vardagen. Det kan också innebära att påverkas av de omständigheter som uppstår kring den som har ett skadligt bruk, beroende eller kriminell livsstil. En anhörig kan vara någon inom familjen, släkten eller vänkretsen, till exempel en partner, förälder, barn, syskon, barnbarn, sammanboende, vän eller granne.

Den enskilde

Den som tar emot hjälp av en anhörig eller är föremål för den anhöriges oro benämns som den enskilde.

Syfte

Solna stads stöd till anhöriga syftar till att synliggöra anhöriga och deras behov samt när det är möjligt, göra anhöriga delaktiga i vården och omsorgen om den enskilde. Syftet är även att bidra till att förebygga att anhöriga själva utvecklar en egen ohälsa.

Inriktning

Stöd till anhöriga ska finnas inom alla stadens verksamheter, kommunala och upphandlade. Stödet ska

1. riktas till alla anhöriga som bor i Solna eller hjälper en enskild bosatt i Solna, oberoende av om den enskilde har insatser från kommunen eller inte
2. utgå från att anhörigas hjälp och stöd till enskilda är ett frivilligt åtagande med undantag från vissa skyldigheter mellan makar och för vårdnadshavare
3. baseras på och utvecklas i enlighet med evidensbaserat kunskapsunderlag, nationella strategier, föreskrifter och lagar

Utförande

Stödet till anhöriga ska utföras med ett anhörigperspektiv/familjeperspektiv, utifrån en proaktiv ansats, genom flexibilitet och individuell anpassning samt utifrån samverkan och samordning.

Anhörigperspektiv/familjeperspektiv

Anhörigperspektiv/familjeperspektiv handlar om ett riktat förhållningssätt till familjen eller andra personer som är viktiga för den enskilde eller påverkas av den enskildes situation. Grunden är att uppmärksamma och informera anhöriga, att lyssna på och tillvarata deras erfarenheter samt att förstå individuella behov och om hur livssituationen påverkas.

Anhörigperspektivet/familjeperspektivet ska följa den enskilde och anhöriga genom hela vård- och omsorgsförloppet, såväl vid planering, genomförande som uppföljning. Det är viktigt att uppmärksamma att varken sekretesslagstiftningen eller tystnadsplikten hindrar en verksamhet att anta ett anhörigperspektiv.

Proaktiv ansats

Det är viktigt att tidigt uppmärksamma anhöriga och deras behov. Genom att synliggöra anhöriga och ta reda på hur anhöriga mår och vilket stöd de behöver kan den ohälsa som drabbar många anhöriga hindras eller lindras. Många anhöriga som är utan, eller inte får rätt stöd, får ta ett alldeles för tungt ansvar. Många anhöriga är inte alltid medvetna om sina behov, rätten till stöd eller vart de kan vända sig för att få hjälp. Kommunen är skyldig att informera anhöriga om rätten till stöd och vilket stöd som kan erbjudas.

Flexibilitet och individuell anpassning

Det stöd som anhöriga ger den enskilde är mångfacetterat och vilket stöd som den anhörige själv behöver varierar i varje enskilt fall. Enligt Socialtjänstlagen (2201:453) ska stödet till anhöriga kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet. Anhörigas behov av stöd kan förändras över tid, beroende på förändringar i den enskildes tillstånd och den egna livssituationen eller hälsan. Av dessa skäl är det viktigt att anhöriga erbjuds olika stödinsatser som kan kombineras och anpassas efter deras individuella och föränderliga behov. För att tillgodose anhörigas olika behov av stöd behöver hälso- och sjukvården och socialtjänsten samverka.

Samverkan och samordning

En fungerande vård och omsorg är en förutsättning för att den hjälp som en anhörig ger sin enskilde ska vara frivillig och hålla en rimlig nivå. Anhöriga som koordinerar olika vård- och omsorgskontakter till följd av brister i vårdens och omsorgens samordningsansvar behöver uppmärksammas. Förutom myndigheters allmänna skyldighet att samverka med varandra inom sina

verksamhetsområden ska socialtjänsten samverka med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar, vårdgivare och andra regioner.

Ansvarsfördelning

Varje berörd nämnd och förvaltning har ansvar för att policyn omsätts och efterlevs. En precisering sker i samband med verksamhetsplanering och presenteras i verksamhetsplaner och/eller i särskilda handlingsprogram.

Uppföljning

Uppföljning av verksamhetsplaner och/eller handlingsprogram redovisas i de berörda nämndernas interna årsredovisning. Målsättningen är att alla verksamheter har anvisningar och rutiner för utförande av anhörigstöd som efterlevs i det dagliga arbetet.

Referenser

Anhöriga som vårdar eller stödjer någon de står nära. Underlag till en nationell strategi. Socialstyrelsen artikelnummer 2021-6-7464

Anhöriga som vårdar eller stödjer närstående äldre personer. Underlag till en nationell strategi. Socialstyrelsen artikelnummer 2020-11-7045

Nationell anhörigstrategi inom hälso- och sjukvård och omsorg.
Regeringskansliet, dnr 2022/02134

Integrera anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten
Att förstå och möta anhörigas situation och behov. Socialstyrelsen
artikelnummer 2023-11-8815

SFS 2001:453. Socialtjänstlag